

Amy Guerrero
Masterprogrammet i globala studier,
2013-02-07
amy88.guerrero@gmail.com

Civilsamhället i urban kontext

Inledning och metod

Följande text har som mål att försöka utforska och analysera civilsamhället i urban kontext. Som praktikant för KAIROS blev min uppgift att försöka kartlägga hur det civila samhället ser ut och tar form ”utanför flaskan” – ett koncept taget från vår projektledare Hans Abrahamsson – som syftar på aktiviteter och verksamheter bortom traditionella definitioner och föreningsstrukturer. Rapporten följer i led med KAIROS egna delprojekts-beskrivning av syftet och problemformulering; *Hur tar sig det civila samhällets politiska engagemang och deltagande konkreta uttryck?*

Arbetet inleddes med att via mejl försöka kontakta olika nätverk och grupper. Detta tillvägagångssätt blev tyvärr inte så givande, eftersom det visade sig att majoriteten av grupperna istället för mejl, var aktiva via andra plattformar som Facebook. Därför valde jag att parallellt med kartläggningen via olika grupper Facebook-sidor, bekanta mig med relevant facklitteratur om ämnet civilsamhället. Facebook möjliggjorde en grundläggande överblick och insyn i olika grupper tidigare och aktuella evenemang. Citat från dessa har använts i syfte att undvika ett tolkningsföreträde. Valda grupper och nätverk kommer att analyseras mot bakgrund av utvald facklitteratur, men även som ett svar och uttryck mot pågående lokala samhällsförändringar.

I denna text kommer dessvärre bara ett begränsat urval av nätverk och grupper att belysas på grund av tidsbegränsningar. Syftet har huvudsakligen varit att illustrera den diversitet och mångfald av frågor som idag engagerar människor att handla kollektivt. Därav har det varit fruktsamt att följa och förstå nätverken och gruppernas egna problemformuleringar och syften. Texten kommer även belysa vilken roll sociala/kulturella mötesplatser kan ha för olika grupper i Göteborg.

Via en personlig intervju med en tjänsteperson från Kulturhuset Blå Stället, kunde jag få en djupare insyn och förståelse för vilka visioner och målsättningar som ligger till grund för verksamheten.

KAIROS & det civila samhället

En central utgångspunkt för förståelsen av det civila samhället är enligt KAIROS att olika aktörer har fått ett ökat utrymme eftersom att statens roll i det politiska rummet har förändrats. Denna förändrade roll förstås som en effekt av globaliseringens nya uttryck och former och den effekt den har på hur samhällets därefter styrs. För att kunna förstå civilsamhället uttryck och former bör deras organisering och verksamhet därför betraktas bortom förmågan att förhålla sig till stat och marknad.

”Vi uppfattar det civila samhället som människans kollektiva förmåga att i ett socialt sammanhang, som sträcker sig utanför familjen och den närmaste gruppstillhörigheten, förhålla sig till olika beslut som påverkar och formar människors livschanser och vardagsliv...För Kairosprojektet står det också klart att oavsett vilken innebörd som skall läggas i begreppet civilt samhälle består inte detta enbart av väl etablerade föreningar med medlemsregister, stadgar och protokoll förda möten.” (KAIROS, 2013)¹

Spontana nätverk som bildas utanför traditionella organisationsformer beskrivs av KAIROS kunna ha en viktig roll för att bidra till exempelvis sammanhållningen i ett bostadsområde. I och med pågående samhällsförändringar, förväntas grupper från civilsamhället ha en större roll i tillhandahållandet av olika välfärdstjänster som staten tidigare stått för; *service providers*. De förväntas även vara röstbärare åt de grupper i samhället som har ett minskat skydd för ekonomiska, social och och kulturella rättigheter; *voice providers*.²

Civila samhället – Definitioner och teorier

Della Porta och Diani diskuterar i boken "*Social movements*" att sociala rörelser bör förstås som ett rörligt fenomen som består av deltagare snarare än medlemmar. Delaktighet framför medlemskap anses ge ett större utrymme för individer som är verksamma genom en form eller annan, att bli delaktiga i en aktivitet, men även någon form av kollektiv identitet, utan att nödvändigtvis behöva tillhöra denna specifika organisation. En persons deltagande behöver således inte enbart förstås utifrån dennes aktiva eller passiva deltagande i demonstrationer. Alternativa arbetsätt som att visa stöd och lyfta rörelsens åsikter och idéer i media, institutioner och politiska arenor bör också inkluderas. Personer med anknytning till en eller flera rörelser och organisationer, bör förstås som en viktig komponent eftersom genom dessa personer kan nya sammanlänknings skapas. Dessa personer utgör en kanal för informationsspridning och gemensamma aktiviteter. Framförallt möjliggörs en grund för att bygga solidaritet och ömsesidigt förtroende mellan olika grupper och

---

1 KAIROSa, 2013

2 Ibid.

nätverk.³

Som analytiskt begrepp menar Della Porta och Diani att sociala rörelser kan kontrasteras mot andra processer av kollektivet i samhället. *Den första* dimensionen är att gruppen är involverad i politiska och/eller kulturella konflikter som syftar på att förespråka eller göra motstånd mot en viss social förändring eller ordning. Det ska även finnas tydliggjort mot vad eller vilka motståndet är riktat. *Den andra* dimensionen är att kollektiv aktion är sammanlänkat via informationstäta nätverk. *Den tredje* innebär att det finns en distinkt kollektiv identitet – denna identitet utgör mer än bara summan av de olik aktioner som utförs.

I boken *"En Mosaik av mening"* för von Essen och Sundgren en inledande diskussion om begreppet civilsamhälle. Huvudsakligen analyseras det civila samhället utifrån dess relation till studieförbundens nuvarande form. Frågan de ställer är ifall studieförbunden verkligen utgör en del av civilsamhället. Deras analys och diskussion baseras på deras granskning av nio statsbidragsberättigade studieförbund. Deras slutsats är i stora drag att studieförbundens ursprungliga syfte som varit att ha en verksamhet av folkbildning (med rötter i de gamla folkrörelserna) har skiftat, och har över tid kommit att få ett nytt syfte.⁴ I kontrast mot folkrörelser anser författarna att begreppet civilsamhälle är bredare eftersom den rymmer en större förståelse för människors mobilisering. Författarna anser dock att begreppet civilsamhälle är lika mångtydigt som folkrörelse, eftersom det innefattar olika konkurrerade tolkningar med såväl politiska som ideologiska övertoningar. Von Essen och Sundgren anser därför att termen civilsamhälle bör överges och i stället ersättas med begreppet *civilt samhälle*. Med civilt samhälle anser de att fokus förs på "civilitet", vilket belyses vara de kvaliteter som tillskrivs människors handlingar och relationer. Med civilt samhälle anser de att människors handlingar hamnar i centrum medan sammanhanget hamnar i bakgrunden. Att författarna förespråkar civilt samhälle i stället för civilsamhälle, bottnar i argumentet att fokus istället hamnar på de sammanhang och relationer som är *civiliserade*. Dessa civiliserade relationer och sammanhang behöver därmed inte placeras inom ramarna av en specifik sfär eller grupp. Människors engagemang (civilitet) bedöms istället utifrån ett moralisk perspektiv med vikten på respekt, acceptans för främlingar, samt att sätta andras behov före det egna. Det handlar för författarna om moraliskt goda handlingar och demokratiska institutioner. För att det ska anses vara meningsfullt att diskutera ett civilt samhälle bör det förstås i relation till dess motsats; vad som inte är civilt. Terrorister, hatgrupper och kriminella organisationer förstås inte som ett uttryck för civilitet och har därför inte plats för att förstås inom ramarna av ett begrepp av civilt samhälle.

---

3 Della Porta & Diani, 2013

4 Von Essen & Sundgren, 2012

Det urbana rummet i förändring - Teoretiska perspektiv

Den grundläggande problematisering som KAIROS vilar på är den pågående samhällsomdaning som innebär att globalisering, migration och urbanisering skapar effekter som kräver förståelse för deras komplexitet. Den rådande ordningen mot vilka de komplexa samhällsproblem tar form förstås som post-westfalisk där nya former av maktstrukturer bildas genom partnerskap och styrning på flera nivåer. I kontext av denna samhällsomdaning identifierar KAIROS städer som en central plattform för att möjliggöra en hantering av nutida samhällsproblem och utmaningar. Där det finns möjlighet finns det också risker, då fördjupade inkomst- och hälsoklyftor tillsammans med en ökad segregation gör att städer löper risk att bli arenor för sociala konflikter.⁵

”*Urban politics now*” är en bok med en samling texter som tar sin utgångspunkt i vad författarna anser vara en pågående avpolitiserings av städer. Parallellt med denna avpolitiserings förstås det råda ett intellektuellt klimat som är influerat av ett så kallat post-kritiskt (*post-critical*) förhållningssätt. Denna post-kritiska position enas författarna uttryckas genom att stadsplanerare, arkitekter och policymakers i många fall ignorerar den komplexitet som finns i staden, och istället kommer med en slags gör-det-själva manual för den urbana mångfalden att hantera komplexiteten själva. De alternativ och förslag som ges från stadsplanerare, arkitekter och policymakers, bör förstås som problematisk eftersom den inte har en förståelse för vad filosofen Slavoj Žižek kallar ”ordering of the order”. Konceptet 'ordering of the order' förklaras som den rådande ordning (makt och ekonomiskt system) som till sina brister till trots – eller till och med att på grund av dessa kvarstår.⁶ Jag anser att brist på kunskap om den komplexitet av såväl ekonomisk, social och politisk karaktär som präglar våra städer idag, manifesteras i kommunala och regionala aktörers målkonflikter som finns i deras styrdokument. Žižeks idé om ordningens ordnande anser jag därför placerar KAIROS huvudsakliga problemformulering ”*varför det blir som det blir när vi vill så väl?*” i ett intressant ljus.

Guy Beaten resonemang i samma bok belyser att den rådande hegemoniska idén om att städers tävlan mot varandra (geo-darwinism), i rädsla att förlora tillfällena för ekonomisk gynnsamhet, inneburit grundläggande förändringar i städers riktlinjer för utveckling. Det har även inneburit att städer formas och omformas i syfte att attrahera såväl kunskap som ekonomiskt kapital.⁷ Beaten förklarar att dessa strukturella och fysiska förändringar i städer oftast presenteras som en nödvändighet snarare än ett val. Det bara finns en begränsad mängd investeringar som kan göras och alternativet till att inte tävla om dessa vore en ekonomisk undergång. Därför är blir det fysiska

---

5 KAIROSa, 2013

6 BAVO, 2007 - ”Introduction – who's afraid of Urban politics”

7 BAVO, 2007 - ”The uses of deprivation in the Neoliberal city”

och materiella uttrycket för innovation skapandet av helt nya urbana landskap. Detta är alltså ett sätt för städer att anpassa sig efter den rådande hegemonin om tillväxt. Stadsdelar som är missgynnade, förklarar Beaten har därmed kommit att betraktas som en börda i många regioner, inte bara ekonomiskt, utan även som en börda för staden som varumärke. Med rådande nyliberalt klimat tenderar områden som betraktas som en börda, hanteras med större brutalitet och övervåld. Även andra former av mer sofistikerat våld förekommer där befolkningen i området omplaceras i syfte att befria dessa stadsdelar till fördel för mer gynnsam verksamhet.

I rapporten makt och dialog fokuserar Abrahamssons på diskussion om det postpolitiska tillståndet⁸ och det konsensus-präglade klimat som finns i nutida städers institutioner och verksamhet. I liknande tankebanor belyser Erik Swyngedouw problemet med den post-politiska staden och vad han kallar det post-demokratiska tillståndet. Han anser nämligen att vad som kan observeras i dagens städer inte nödvändigtvis är ett tillbakadragande av statens roll i frågor om planering. Statens roll kan i stället förstås som en förskjutning från formella till mer informella statliga tekniker.⁹ Swyngedouw ser statens omstrukturering som trefaldig: *Den första dimensionen* är externalisering av statens funktioner genom privatisering eller avreglering. Detta innebär att icke-statliga aktörer kan få mer handlingsutrymme i att reglera, organisera och styra olika sociala, kulturella och ekonomiska aktiviteter. *Den andra dimensionen* avser att statens styrande flyttas upp (*up-scaling*) ett exempel är att fler beslut som påverkar städer som Göteborg, bestämts på EU nivå. Den tredje dimensionen innebär att statens styrande flyttas ner (*down-scaling*) till kvasi-autonoma eller flerparts arrangemang som skapar större differentiering och utvidgas till andra aktörer. Dessa tre dimensioner utgör för Swyngedouw styrning bortom staten (*governance-beyond the state*), vilket han anser är en politisk arena som är djupt präglad av att eftersträva konsensus. Riktlinjer för stadsplanering åberopar staden och människor som helhet utan hänsyn till sociala spänningar eller interna konflikter. Vad som utgör hotbilden är alltid externa objekt och aktörer. Swyngedouw nämner globalisering och invandring som typiska exempel på 'fiender', idealiska för att rättfärdiga att det post-demokratiska tillståndet segmenteras ytterligare. Ett post-politiskt tillstånd stryker därmed över olika former av ideologiska skillnader, fundamentala intressekonflikter och urbana liv. Inbyggda orättvisor och ojämna maktfördelning i redan existerande politiska strukturerna.

---

8 Abrahamsson, 2013

9 BAVO, 2007 – "The Post-Political City"

Det civila samhället – Uttryck och organisering

Följande text kommer att belysa några exempel på grupper som utgör den mångfald av nätverk och rörelser inom det civila samhället. Utvalda grupper har valts på basis att visa på den breda front som människor idag organiserar. Direkta citat har använts för att som tidigare nämnts undvika ett tolkningsföreträde.

Ingen människa är illegal (IMÄI)

Nätverket Ingen människa är illegal arbetar med att ge praktiskt stöd åt människor som tvingats gå under jord efter ett avslag från sin asylansökan. Sådär formulerar nätverket grunden till sin verksamhet: ”Vi kräver permanent uppehållstillstånd åt alla som befinner sig i Sverige och vill stanna kvar här. Vi tror på en värld utan nationsgränser, en värld där ingen människa är illegal”. Nätverket vars arbete finns lokaliserade i en rad olika orter runtom om i Sverige, bedriver och är delaktiga i att föra en rad olika kampanjer och arrangera aktiviteter, såväl på nationellt som lokal nivå¹⁰ En feministisk kampanj och inriktning inom IMÄI är *Ain't I a Woman* som inleddes 2010 och riktar sig till papperslösa kvinnor och deras rätt till skydd. Syftet med kampanjen har varit att politisera och synliggöra papperslösa kvinnors situation eftersom papperslösa kvinnor inte bara är

”på flykt från förföljelse, hot, övergrepp, tortyr eller krig i länderna de flytt ifrån, utan befinner sig även i en ständigt otrygg situation på grund av sin papperslösa status i Sverige. Som papperslös lever du utan möjlighet till skydd eller rättssäkerhet om du skulle bli utsatt för brott...”

”Att anmäla ett övergrepp är omöjligt då polisen utgör ett hot om avvisning. Detta innebär även en situation där myndighetspersoner såsom polisen kan vara den parten som begår brott, utan att de kan ställas till svars. Likaså kan det vara arbetsgivare, bostadsuthyrare, anförvanter eller andra som känner till situationen och som misshandlar, hotar, utnyttjar ekonomiskt eller sexuellt med vetskapen om att det inte kan polisanmälas.”¹¹

Även *Fristad Göteborg* är ett projekt som drivs gemensamt av IMÄI och Göteborgs rättighetscenter:

”I väntan på att staten och kommunerna ska ta sitt ansvar för papperslösa så kan civilsamhället gå före och visa vägen...Projektet går ut på att göra platser mer tillgängliga för papperslösa och sprida information om dem till papperslösa. Idrottsklubbar, vårdcentraler, kaféer, kulturföreningar med flera ska kunna ansluta sig och utlysa sin verksamhet som en ”fristad” för papperslösa. Rent praktiskt kan det ske genom att t.ex. införa särskilda gratiserbjudanden eller rabatter eller genom att ha separata register där identitet inte utkrävs för att kunna delta i de aktiviteter verksamheten har.”

”Myndigheterna glömmer att människor fortsätter vara människor oavsett vad Migrationsverket och staten bestämmer om rätten till uppehållstillstånd. De glömmer att ett avslag inte gör en asylsökande mindre lik andra människor, som fortsätter ha behov och drömmar trots dessa beslut. Vi kan påminna dem om det.”¹²

¹⁰ <http://www.ingenillegal.org/>

¹¹ <http://aintiawomankampanjen.wordpress.com>

¹² <http://gbgrc.se/projekt-kampanjer/projekt-kampanjergoteborg-for-alla/>. Mer info se: www.dinarattigheter.org

Kampanjen *Asylrätt 2014* drivs på basis att:

”...ätten till asyl ska ha en självklar plats i debatten inför riksdagsvalet 2014. Främlingsfientliga krafter ska inte få sätta agendan för hur vi pratar om asylfrågor, utan utgångspunkten måste vara mänskliga rättigheter. I förlängningen är målet att förändra och humanisera den svenska flyktingpolitiken för att alla som är i behov av skydd ska få det.”¹³

Med syfte att få upp flyktingpolitiken på agendan inför valet 2014, har IMÄI formulerat fyra krav inom området flyktingpolitik. Dessa är att: 1) Sverige ska vara bundet att följa FN:s riktlinjer och aldrig mer utvisa någon till tortyr och förföljelse.

2) Att synnerligen ömmande omständigheter ersätts med särskilt ömmande omständigheter.

3) Överföringar enligt Dublinförordningen stoppas samt att regeringen verkar för dess avskaffande.

4) att Bevisbördan ska flyttas från den asylsökande till Migrationsverket.¹⁴

Andra exempel på IMÄI:s arbete är *aktion mot deportation* som innebär att lyfta frågan om utvisningar bland annat genom utförda demonstrationer och direktauktioner vid deporteringar av migranter. Av vad som senast går att ta del av på deras sida kommer ett möte äga rum som ska problematisera frågan om bostadsbristen

Staden vi vill ha (SVVH)

”Staden vi vill ha är ett nystartat initiativ, av och för invånare i Göteborgsområdet, som vill skapa forum för människor att ta fram förslag och prioriteringar för att skapa staden vi vill ha. Första delmålet är att påverka debatten under valåret 2014 och sätta igång ett driv för att utveckla demokratin, så att vi som bor Göteborg kan förändra vår stad!”¹⁵

Staden vi vill ha beskriver sig själva som en gräsrotsorganisation med utgångspunkt i att alla är deltagare i 'vårt' samhälle. Efter ett antal 'pilot-workshops' kom deras verksamhet igång på riktigt våren 2012. Staden vi vill ha, har hämtat inspiration från ett antal medborgarmöten som tog plats i staden Montreal i Kanada. Initiativtagarna till SVVH är personer från en andra rad nätverk och organisationer bl.a *Omställning Göteborg*, *Idéverkstan Majorna*, *Hyresgästföreningen Västra Göteborg* och *Nätverket för gemensam välfärd*. Staden vi vill ha, förstår sin egna roll som ett verktyg för att gemensamt ta tag i, och forma ett önskvärt samhälle. Deras värdegrund finns i synen om att en gemensam framtid vilar på två grundpelare, hållbarhet och jämlikhet.

”Vi måste skapa en hållbar framtid tillsammans och processen kräver att alla röster hörs lika starkt.” Vi vill involvera alla oss som vanligen inte hörs för att samla det brokiga samhällets röst. Vi vill skapa förutsättningar för ett demokratiskt samtal som utgår från ömsesidig respekt och att ingen diskrimineras på grund av skillnader så som ålder, kön, etnicitet, sexualitet eller funktionsskillnader.”¹⁶

¹³ <http://www.asylratt2014.se/Plattform.sv-SE>

¹⁴ För mer detaljerad info se: <http://www.asylratt2014.se/Krav.sv-SE>

¹⁵ <http://stadenvivillha.se/>

¹⁶ <http://stadenvivillha.se/>

Vidare skriver de att förutsättningarna för att ett samhälle ska utvecklas och bli hållbart är att "vi aktivt deltar och tar civilt ansvar". Staden vi vill ha, skriver att de vänder sig till "*alla med intresse för praktiskt demokratiarbete att delta i att utveckla processen Staden vi vill ha från grunden*". Samhällets problem och resurser anses vara gemensamma och därför behöver 'vi-et' skapa utrymme för att hitta lösningar, ta beslut och handla. Deras förståelse av staden är att det är en arena som möjliggör en demokratisk process där 'våra' röster kan bli hörda, och att 'vårt' aktiva deltagande gör skillnad. Denna demokratiska process där vi-et deltar, och de förändringar som vi-et har skapat gemensamt förstås vara det som ska leda samhället framåt.

Rätten till staden

Rätten till staden är ett relativt nybildat nätverk som beskrivs som en paraplyorganisation för självständiga organisationer. Den har som syfte att "*öka kontakten mellan olika nätverk som arbetar för att staden ska vara en stad för ALLA som vistas i den*". Det ska även vara en arena för att utbyta gemensamma beröringspunkter och kunskapsutbyte. Medlemmarna i rätten till staden är även grundarna, vilket i nuläget är Staden vi vill ha, Allt åt alla GBG, Nätverket Pennygångens Framtid samt Gårda Boendeförening. På deras Facebooksida har det föreslagits att starta en hemsida som kan fungera som plattform för information om hyresgästers rättigheter och även varför rivningskontrakt är ett problem.^{17 18}

Blå stället

I ett möte med en representant från Blå stället fick jag möjligheten att få en mer detaljerad insyn i deras verksamhet. Blå stället är en mötesplats för kultur som har ett brett samarbete med såväl medborgare som föreningar och nätverk i området. Sedan 2012 har Blå Stället en dialogprocess med allmänheten som bjuds in. *Blå ställets vänner* beskrivs vara en grupp människor som arbetar i anslutning till Blå ställets verksamhetsplanering där de tillfrågas om önskemål och förslag för kommande verksamhet. Blå Stället jobbar efter att vara en mötesplats som ska finnas tillgänglig för alla. Arbete går ut på att synliggöra en mängd olika frågor, bland annat frågor som rör mänskliga rättigheter. I samband med internationella kvinnodagen berättade representanten att de samarbetar med en rad olika kvinnogrupper och föreningar. De har även ett pågående samarbete med medborgarkontor och bibliotek i såväl det egna som i andra områden. Sporadiska möten och samarbeten med exempelvis Stadsmuseet och Röhsksamuseet sker också. Att ha kontakt med nyckelpersoner som har ett brett nätverk och är delaktig i flera föreningar är också en del av arbetet.

---

17 www.rivningskontrakt.nu/ (Hemsidan är ej verksam ännu)

18 www.facebook.com/groups/653356211382736/?fref=ts

I höstas bestod Blå ställets program av bl.a samtal om staden, specifikt ett där America Vera Zavala var inbjuden och för att tala om att ”bränna bilar kan löna sig”.

Analys och reflektion

Civilsamhällets innebörd och tolkning

Som en inledning i kommande reflektion kan det vara aktuellt att återknyta till den ursprungliga frågeställningen; *Hur tar sig det civila samhällets politiska engagemang och deltagande konkreta uttryck?*

Om man utgår från von Essen och Sundgrens definition och förståelse dvs. att fokus ska vara på engagemang och handling som är ”civilt”, skulle först och främst en fast gränsdragning vara behövligt om vad som är en god moralisk handling. Terrorister, hatgrupper och kriminella organisation anses inte ha en plats i det vad som är ett civilt samhället. Frågan att ställa då är vem har tolkningsföreträde för vad som är en kriminell organisation? Kan grupper och nätverk som skyddar och gömmer flyktingar en anses vara en kriminell organisation? Eller för den delen, grupper som verkar för frihet och demokrati inom diktaturer. Författarnas rekommendation att bredda begreppet och föra fokus på grupperns handlingar i stället för deras bakgrund, kan i stället för att bredda, begränsa förståelsen eftersom ”civila” respektive ”icke-civila” bör förstås mot kontext av rådande samhällsklimat. Jag tycker att deras begrepp om civilt samhälle och framförallt ”civilitet” begränsar en holistisk förståelse av nuvarande politiska rörelser. Att således bara fokusera på moraliska handlingar blir högst problematiskt, eftersom förståelsen det civila måste förstås mot rådande kontext och samhällsklimat, samt hur dessa påverkar varandra.

Som det framgått av KAIROS tidigare rapport och problembakgrund, har olika aktörer inom det civila samhället fått ett ökat utrymme i och med statens förändrade roll i det politiska rummet. Denna förändring av det politiska rummet kan gott förstås i relation till statens förändrade roll, men det kan vara bra att inte stanna vid denna faktor. Globalisering har inte bara inneburit en förändring av statens former för samhällsstyrning, utan även en stor förändring och utveckling i hur vi kommunicerar och nätverkar. Då många grupper och organisationer nyttjar dessa, kan detta ses som en grundläggande förutsättning till nätverkens ökade utrymme i det politiska rummet.

I och med belyst problematik i von Essen och Sundbergs definition, anser jag det vara användbart att återgå till Della Porta och Dianis teori. För dem har nuvarande former av sociala nätverk en central roll i de nya formerna av kollektivt handlande. Sociala nätverk förstås framförallt som en produkt av kollektiva handlingar. De är således en viktig komponent för att möjliggöra individers delaktighet i en grupp och även främja och förstärka aktivisters kamp. Sociala nätverk förstås inte

som något konstant eller utomstående från politiska och sociala rörelser. Istället är nätverk föremål för påverkan åt båda riktningar. Nätverk möjliggör nämligen delaktighet i kollektiva handlingar samtidigt som deltagare i sin tur påverkar nätverk genom att antingen förstärka redan existerande sådana och eller skapa nya.¹⁹

Internet och sociala plattformar för kommunikation bör därför förstås som centrala i arbetet som ovanstående utvalda grupper bedriver. Sociala nätverk fyller därför funktionen som kanal för kommunikationen mellan deltagare, som kanal för att utlysa kommande möten och aktiviteter, samt för att sprida information om övriga aktuella frågor (debattartiklar, nyhetsinslag etc). Varje grupps sida, vare sig den finns på Facebook eller inte, möjliggör att individer kan delta i kollektiva handlingar utan att behöva vara medlemmar i organisationen. Den underlättar framförallt för mer spontant organiserade sammankomster. Ett exempel är de motdemonstrationer som nyligen hölls i flera städer runt om i Sverige som svar mot nazistattacken i Kärrtorp. I och med en sådan storskalig och bred manifestation, kan den förutom att uppmärksamma, främja och förstärka anti-rasistisk och anti-fascistisk kamp, också skapa rum för nya anti-fascistiska och anti-rasistisk nätverk. Sociala plattformar fungera idag som ett sätt för att förstärka och på ett lättare sätt sprida information från redan etablerade sociala och kulturella mötesplatser, som exempelvis Blå Stället i Angered. Även om dessa platser fyller en mycket viktig funktion och har ett värde för stadsdelen såsom för stadens om helhet. Verksamheter likt Blå stället möjliggör att nå ut till fler hörn av staden och underlätta möten mellan privatpersoner och föreningar, och grupper/nätverk som är mer informellt/löst sammansatta.

KAIROS belyser att oavsett vilken innebörd som skall läggas i begreppet civilsamhälle handlar det inte längre bara om väl etablerade föreningar med medlemsregister, stadgar och protokoll. *Nätverket ingen människa är illegal* saknar såväl medlemsregister som mötesstadgar. Att redogöra för hur just de arbetar är inte möjligt i denna text, men av den information som går att ta del av på deras Facebook och hemsida verkar övergripande kampanjer som *Asylrätt Göteborg* utgöra en stomme för deras arbete. Lokalgrupperna verkar dock ha både gemensamma, som mer spontana arbetssätt. Efter att ha granskat deras Facebook-sidor och olika kampanjer, går det åtminstone att konstatera att den funkar som en central plats för informationsspridning. Vid sidan av olika offentliga evenemang förs för organisationen, det praktiska arbetet som är att hjälpa papperslösa. Utifrån Della Porta och Dianis perspektiv är användandet av deras sociala nätverk en kanal som främjar och förstärker kampen, snarare än utgör nätverket.

KAIROS tar upp en annan viktig dimension i relation till civilsamhället, nämligen att samtidigt som ett större politisk utrymme bidrar till att bygga upp och förstärka dess administrativa och tekniska kapacitet, skapas också nya beroendeformer av finansiellt stöd, inte minst i förhållande till stat

---

19 Della Porta & Diani, 2006

och/eller privata sponsorer. Det är svårt att göra en generell diskussion här, men det är åtminstone en relevant fråga i relation till synen på civilsamhällets organisationer som komplement till de välfärdstjänster som staten inte längre tillhandahåller.²⁰ Den roll som Nätverket ingen människa har kan förstås som tvåfaldig. Först och främst som röstbärare, för som KAIROS beskriver är röstbärare de föreningar som lyfter de frågor som berör grupper i samhället som saknar skydd för sina ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. I detta fall handlar det om att lyfta papperslösa rättigheter och utsatthet och att utkräva statliga myndigheter på ansvar att följa undertecknade avtal. Deras arbete handlar också om att vara 'service-provider', eftersom IMÄI ger praktiskt stöd till papperslösa genom tillhandahållandet av bland annat bostad, kläder och mat.

Civilsamhällets uttryck i urban kontext

Att analysera civilsamhället i relation till staden kan vara användbart för att förstå globala som lokala processer. Många av de rörelser och nätverk som har staden som politisk och social utgångspunkt kan ha olika svar på vad som behöver ändras, vad som är orsaken till problemet, samt hur en förändring bör se ut. Att närma sig en förståelse för civilsamhället som ett engagemang bortom stat och marknad möjliggör en bredare förståelse av dess mångfacetterade uttryck. KAIROS belyser vikten av att förstå civilsamhället som människors kollektiva förmåga att ”*förhålla sig till olika beslut som påverkar och formar deras livschanser och vardagsliv*”.²¹ I en sådan breddad syn är det viktigt att ta hänsyn till processer som tar plats i urban kontext. Samtidigt bör inte faktorer som stat och marknad heller förminskas. I många fall svarar olika grupper mot konkreta samhällsförändringar som har med båda att göra. Ett sådant exempel är *Nätverket för Pennygångens framtid* vars arbete gått ut på att uppmärksamma och demonstrera mot omfattande renoveringar i deras bostadsområde. Deras mobilisering kan förstås som ett direkt svar mot lagar som saknar förmåga att skydda hyresgäster, och i stället dömer till fördel för privata intressen.²² Förändringar i takt med nedskärningar i redan resurssvaga områden är ännu ett exempel på konkreta samhällsförändringar som bör förstås i relation till såväl stat som marknad. Som Abrahamsson beskriver har nedskärningarna i dessa områden medfört till att en rad nya sociala rörelser växt fram. Exempel på dessa är *Megafonen* med säte i Husby och Alby, *Pantrarna för upprutning av förorten*, verksam i Biskopsgården och genom deras systerorganisation även verksam i Malmö, samt *Rörelsen för Gatans Röst och Ansikte*, även den i Malmö.²³

Problematiken som förs fram av *Staden vi vill ha* kan förstås som ett bra exempel på en kollektiv sammanslutning där frågan om människors vardagsliv och makten att bestämma över vilken stad vi vill ha aktualiseras och synliggörs. Ambitionen hos SVVH är att identifiera kön, etnicitet,

---

²⁰ KAIROSa, 2013

²¹ Ibid.

²² <http://www.pennygangen.se>

²³ Abrahamsson, 2013

sexualitet och funktionsskillnader som grunder för diskriminering ²⁴, och som en viktig faktor att arbeta för. Dock är dimensionen av klass något de missar. I en rörelse som handlar om Vi:et ska få möjlighet att forma staden utefter *vi:ets* önskemål, kan problem uppstå eftersom olika grupper i dagens samhälle har olika behov. Birgitta Guevara belyser i rapporten om segregation, att kategori klass sedan 1970-talet förlorat analytisk betydelse. Argumentet för att tona ner klass baseras på att det begreppet klass har förlorat vikt, då samhällets struktur förändrats och den materiella tryggheten ökat. Andra förklaringar som ges till ett minskat klassanvändande är att kön och etnicitet kommit i fokus. ²⁵

Som avslut i denna rapport skulle jag vilja återgå till Swyngedouw och hans förståelse av de urbana policys som formuleras i det post-politiska och post-demokratiska tillståndet. I planerna för våra framtida städer, återopas staden och människorna i den som helhet. Fundamentala skillnader i ideologi, urbana levnadssätt och intressekonflikter stryks över. Det är samma problematik som belystes förut i relation till *staden vi vill ha*, eftersom det inte tar hänsyn till att människor vill ha olika saker, eftersom de gynnas, eller missgynnas på olika sätt och på olika grunder. Som Swyngedouw beskriver erkänns inte sociala spänningar inom det post-politiska och post-demokratiska tillståndet. Hotbilden är alltid ett extern objekt och inte ett internt fel i statliga institutioner eller i den lokalt/nationellt anpassade nyliberala hegemonin. I kontext av Husby förstås upploppen som ett lokalt svar mot de pågående förändringar och nedskärningar i samhället. Den frustration som ligger och bubblar under ytan kommer därmed att manifesteras på olika sätt. ²⁶ Så det som egentligen bör göras är att först och främst grundligt ställa oss frågan hur vi kan göra för att gå ifrån det post-politiska rummet vi befinner oss i, i syfte att möta de målkonflikter som så starkt håller tillbaka arbetet för socialt hållbara städer. I arbetet med att förändra mentala tankemönster för främja och utforma mer inkluderande arbetssätt och arbetsbeskrivningar, bör de materiella förutsättningarna för dessa först utredas. Arbetet består enbart inte i att skapa inkluderande arbetssätt för att bygga socialt hållbara städer. Det måste kompletteras med en arbetsform där den fysiska segregationen utjämnas, gentemot övriga stadsomvandlingar, så att vi på sikt kan få en socialt hållbar stad som är inkluderande och blandad.

---

24 <http://stadenvivillha.se/>

25 Guevara, 2013

26 Schierup et.al, 2014

Referenser

Abrahamsson (2013) Makt och Dialog i rättvisa och socialt hållbara svenska städer - Ett kunskapsunderlag under arbete för Sveriges Kommuner och Landsting och forskarnätverket "Social Sustainability and social Disintegration in Scandinavian Cities" (SSSDSC) vid universiteten i Köpenhamn, Malmö, Göteborg, Oslo och Bergen.

BAVO/NAI Publishers (2007) Urban Politics Now – Re-imagining Democracy in the Neoliberal City, BAVO/NAI Publishers, Rotterdam

Della Porta, Donatella, Diani, Mario (2006) Social Movements – An introduction, Blackwell Publishing

Von Essen, Johan & Sundgren, Gunnar (red) (2012), En Mosaik av mening, Daidalos AB, Göteborg

KAIROSa (2013) Delprojekt 1: Civilsamhället i ett förändrat politiskt landskap

KAIROSB (2013) KAIROS – övergripande Projektdokument

Schierup Carl-Ulrik, Aleksandra Ålund, Lisa Kings (2014) Reading the Stockholm riots – a moment for social justice?, Race & Class 2014 55: 1